

KRONOLOŠKI PREGLED DOGODKOV NA OBMOČJU DANAŠNJEGA KIDRIČEVEGA DO LETA 1945

Kidričevo – Sternthal ali Strnišče kakor se je naselje imenovalo vse do leta 1953, ko je bilo poimenovano po politiku, nosilcu reda narodnega heroja Borisu Kidriču, je kraj z razmeroma kratko vendar izredno burno preteklostjo. Prvič naj bi bilo omenjeno šele v 19. stoletju in tu tudi začenjamo pričujoč kratek kronološki pregled:

- 1826** Saški grof Adolf Schönfeld za 159.000 goldinarjev kupi posestvo Turnišče kateremu pripada tudi Sternthal.
- 1830** Adolf Schönfeld v Sternthalu uredi pristavo.
- 1833** **20. 9. do 5. 10.** v Sternthalu potekajo vojaške vaje, ki se jih udeleži 6.000 vojakov – huzarjev, pešakov in oddelek topničarjev.
- 1851** Posestvo Turnišče kupi baron Vilhelm Walterskirchen. Čez 13 let jo proda neki belgijski banki, Sternthal pa obdrži za sebe.
- 1860** Mimo Sternthala steče železniška proga Ptuj – Pragersko.
- 1870** Okrog tega leta grof Schöndorf da postaviti dvorec Sternthal.
- 1885** Sternthal že ima nekakšno železniško postajališče. Kaplan Matej Slekovec ugotavlja, da je za domačine to postajališče brez koristi, saj se na njej ne sprejema ne blago in ne deli voznih listkov.
- 1890** Sternthal ima že tri hiše in 19 prebivalcev – 12 moških in 7 žensk.
- 1896** Sternthalsko posestvo skupaj z dvorcem kupi Franc plemeniti Hellin s Ptuja.
- 1900** Število prebivalstva se poveča na 22 oseb. Sternthal ima še vedno samo 3 hiše.
- 1901** **1. 11.** odprejo v Sternthalu brzojavno postajo.
- 1910** Zaselek Sternthal ima 35 prebivalcev in 3 hiše. Drugi del Sternthala, ki spada pod Župečjo vas ima 5 raztreseno razporejenih hiš in šteje 23 prebivalcev.
- 1915** **12. 1.** časopis Slovenski narod objavi vest o nameravani gradnji ruskega ujetniškega taborišča v Sternthalu.
- 14. 4.** začne delovati prva poštna nabiralnica za potrebe vojaškega taborišča Sternthal.
- 30. 5.** v taborišče pride 1.000 ruskih vojnih ujetnikov.
- Julija** se v taboriščne barake naselita rezervni bolnišnici Lukavac in Temesvar.
- Avgusta** se v Sternthalu namestijo rezervne bolnišnice Vršovice, Kutna gora in Mlada Boleslava.
- Septembra** začne v Sternthalu delovati še rezervna bolnišnica Jičin.
- Oktobra** se rusko ujetniško taborišče razprostira na nekaj več kot 7,4 hektarjev, ima 24 barak z 2.400 posteljami, 18 barak za sanitarne ter druge namene. Sicer pa je v celotnem taborišču 295 barak od katerih jih ima 151 ležišča s skupaj 14.147 posteljami. V preostalih barakah so jedilnice, kavarna, cerkev...
- 1916** Na vojaškem pokopališču pričnejo graditi kapelo.
- Junija** postane poveljnik rezervne bolnice Mlada Boleslava dr. Ivan Turšič prej zdravnik v Mariboru.
- Oktobra** rezervna bolnišnica Mlada Boleslava preide v večjem delu pod civilno upravo. V njej se zdravijo tuberkulozni bolniki.
- 1917** **24. 10.** lavantinski knežskof dr. Mihael Napotnik posveti kapelo vojaškega pokopališča v Sternthalu.
- 1918** **31. 10.** pozno popoldan se ob razpadu Avstro-Ogrske upre moštvo madžarskega taboriščnega stražnega oddelka. Razbeži se večina vojnih ujetnikov. Nezavarovana ostanejo skladišča živil, zdravniškega materiala in drugih dobrin.

6. 11. taborišče napadejo madžarski vojaki, vračajoči se s fronte v domovino.
7. 11. general Maister izda povelje o vzpostavitvi reda v opuščenem taborišču z uporabo vojaške sile. V nočnih spopadih pade veliko oboroženih plenilcev – domačinov, izgube so tudi na strani vojske.
- Novembra** taborišče v Strnišču prevzame Oddelek za socialno politiko Deželne vlade za Slovenijo. V barake se naselijo primorski begunci, povratniki iz ruskega ujetništva in nekaj domačinov.
- 1919** Poverjenišтво za socialno skrbstvo Deželne vlade za Slovenijo v taborišču ustanovi Mizarsko in kovinarsko zadrugo, naslednico Solkanske zadruge. Prične obratovati tudi Pletarska zadruga. Ljudsko šolo v Strnišču ustanovljeno prejšnje šolsko leto začne obiskovati rekordno število učencev – 917, ki pa kmalu strmo upade.
- 1920** **23. 12.** zaradi poraza protirevolucionarnih sil v ruski državljanski vojni prispejo v Strnišče pripadniki krimskega in 2. donskega imperatorja Aleksandra III. kadetskega korpusa.
- 1921** **30. 3.** Franc Čuček, proizvajalec šampanjca iz Ptuja predstavi načrt industrializacije Strnišča.
V Strnišču deluje ruska begunska šola za učence mlajšega in starejšega pripravljalnega razreda ter 1., 4. in 6. razred. Izvaja se tudi izobraževanje v obeh kadetskih korpusih.
Decembra zaradi izredno slabih bivalnih razmer Donski kadetski korpus zapusti Strnišče in odpotuje v Bilećo.
- 1922** **31. 1.** Oddelek za socialno politiko Deželne vlade za Slovenijo zaradi prevelikih stroškov preneha vzdrževati begunsko taborišče.
22. 2. v trgovski register je vpisana tvrdka Fr. Čuček & Co., industrija lesne volne in zabojev, Strnišče pri Ptuju.
12. 4. v register je bila vpisana Čuček & Birgmayer, tovarna slamnatih tulcev in štukaturovine, Strnišče pri Ptuju.
6. 9. ustanovljena je »Sliva« tovarna sadnih konzerv Franc Čuček in drugi, Strnišče.
20. 10. Krimski kadetski korpus zapusti Strnišče in odpotuje v Belo Crkvo.
- 1923** Nastane družba Čuček & Koubik, tovarna strojev v Strnišču.
Prenehata delovati Mizarska in kovinarska zadruga.
3. 5. v register je vpisana Čuček Company, tovarna parfümov v Strnišču pri Ptuju.
- 1924** Obratuje delavnica gramofonskih zvočnic, ki jo vodi pariški strokovnjak Loeschner.
- 1926** **1. 6.** je Franc Čuček prisiljen v stečaj. Večina obratov v Strnišču ob uvedbi stečajnega postopka preneha delovati.
- 1928** Ukinjena je Ljudska šola v Strnišču.
22. 8. Strnišče kot glavna upnica prevzame Ljudska posojilnica v Ljubljani, ki ukinja vsa podjetja in podira barake.
- 1931** Barakarskega naselja v Strnišču ni več.
- 1941** Konec **aprila** dvorec in posestvo Strnišče prevzame nemški okupator in s tem imetje Ljudske posojilnice v Ljubljani zapleni v korist državnega komisarja za utrjevanje nemštva.
Jeseni začnejo v Strnišču južno od železniške proge Ptuj – Pragersko graditi taborišče za vojne ujetnik.
4. 12. družba Vereinigte Aluminiumwerke A. G. Berlin na sestanku pri general feldmaršalu Milch predvidi gradnjo tovarne aluminija in glinice na Dravskem polju.
- 1942** **1. 5.** v Berlinu sklenejo odložiti gradnjo tovarne aluminija in v Strnišču začnejo graditi le tovarno glinice.
Na delovišču v Strnišču uredijo nekakšno kazensko taborišče.

- 1943** **21. 1.** v Strnišču na gradbišču tovarne dela 1076 oseb, od tega 142 delavcev iz stalne ekipe, 628 civilnih delavcev, 185 kaznjencev, 89 vojnih ujetnikov in 32 tujcev. **Marca** začnejo kot posebni delovni obvezniki v Strnišče prihajati zaščitenci nemškega Rajha - osebe, ki iz rasnih ali političnih razlogov niso bile sprejete v Štajersko domovinsko zvezo in s tem niso dobile nemškega državljanstva.
- 1944** **7. 1.** ustanovijo taborišče za kazenske posebne delovne obveznike.
1. 2. petdeset zavezniških letal nad tovarno in neposredno okolico odvrže 130 srednjih rušilnih, 2 zažigalnih in 100 svetilnih bomb.
 Konec **julija** se v gozdovih okrog Strnišča zadržuje partizanska kurirska postaja TV 8 S (točka veze 8 na Štajerskem).
8. 8. se uprava delovišča v Strnišču dogovori z vodstvom Štajerske domovinske zveze, da v Strnišču vzpostavi še taborišče za kazenske posebne obveznike, ki jih zberejo v Celju.
3. 11. zavezniška letala napadejo na železniški postaji stoječ bolniški vlak in dva tovorna vlaka s strelivom.
- 1945** **3. 2., 23. 2. in 12. 3.** Strnišče doživlja še manjše letalske napade.
26. 3. dela na gradbišču tovarne glinice in aluminija se ustavijo. Nemškemu okupatorju uspe opraviti 70 odstotkov vseh gradbenih del.
Aprila je nemško delovno in kazensko taborišče v Strnišču razpuščeno.
Maja taborišče v Strnišču prevzame OZNA.
 Konec **Junija** Strnišče postane osrednje taborišče za Nemce. V taborišču je tudi večje število Slovencev osumljenih sodelovanja z okupatorjem.
Septembra je taborišče Strnišče imenovano tudi Hitlerjev rajh razpuščeno...

Predvojna preteklost naselja, ki se danes imenuje Kidričevo je edinstvena v evropskem, če že ne svetovnem merilu. Redki so kraji, če je sploh kje kateri, kjer bi v obdobju tridesetih let delovalo toliko ujetniških, begunskih, delovnih ter še kakšnih taborišč in to pod nadzorom kar štirih režimov. Ta preteklost je v marsičem popolnoma neraziskana in slabo predstavljena širši javnosti. Kraji na tujem z vsaj približno podobno preteklostjo danes pritegujejo trume turistov, pa čeravno je podobno kod v primeru Kidričevega, od originalnih objektov ostalo bore malo. Vredno bi bilo tudi o preteklosti našega kraja razmisliti v to smer.

Mag. Radovan Pulko, prof.